

5. Руденко В. В. Сучасний стан фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск 18. С. 1129–1138. URL: <http://economyandsociety.in.ua/journal-19/26-stati-19/2533-rudenko-v-v>.
6. Тулай О.І. Раціональне використання фінансових ресурсів у системі охорони репродуктивного здоров'я. *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. 2003. Випуск 1. С. 94–98.
7. Тулай О.І. Фінансові відносини в охороні репродуктивного здоров'я України у контексті нормативно-правового регулювання підприємництва. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 2. С. 20–23.
8. Тулай О. І. Проблеми та перспективи державного фінансування системи охорони здоров'я в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 4 (245). С. 84–99.
9. Тулай О. І. Державно-приватне партнерство в контексті модернізації фінансування сфери охорони здоров'я. *Економічний форум*. 2018. № 3. С. 235–239.
10. Тулай О. І., Магас М. О., Романів Т. А. Формування сучасної моделі фінансування охорони здоров'я як важлива складова сталого розвитку держави. Актуальні проблеми та перспективи розвитку національного господарства в умовах глобальної нестабільності : зб. тез доп. міжнар. форуму, м. Кременчук, 28–29 лист. 2018 р., Кременчук, 2018. С. 55–60.
11. Тулай О. І. Роль держави у фінансовому забезпеченні охорони здоров'я: Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах проведення системних реформ: зб. матер. Наук. конф. проф.-викл. складу ТНЕУ (м. Тернопіль, 10 квіт. 2013 р.): Тернопіль: вид. центр «Вектор». 2013. С. 113–116.

Мисько Тетяна Валеріївна

студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І.Й.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах нераціональне використання залучених позик може призвести до збільшення обсягу державних запозичень і як наслідок – неплатоспроможності держави. Основними причинами нарощення обсягу державного боргу є щорічне збільшення дефіциту державного бюджету, нераціональне проведення політики формування боргових зобов'язань та постійний дефіцит платіжного балансу. При цьому

зростання вартості позичкових ресурсів обмежує можливості внутрішнього нагромадження капіталу й скорочує потенціал підприємницького сектору, а вилучення іноземної валюти для виконання зовнішньоборгових зобов'язань формує негативне сальдо платіжного балансу та є фактором девальвації національної валюти [1]. Відтак виникає необхідність належного управління державним боргом, що являє собою комплекс заходів, які здійснюються державою в особі уповноважених органів щодо визначення обсягів та умов залучення коштів, їх розміщення і погашення, а також забезпечення платоспроможності держави. Ефективне управління державним боргом країни є необхідним фактором забезпечення боргової безпеки держави та дієвим інструментом вирішення завдань соціально-економічного розвитку суспільства.

Під час управління державним боргом вирішуються наступні завдання: мінімізація вартості боргу; контроль за його використанням; забезпечення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми запозиченнями; забезпечення стабільності валютного курсу та фондового ринку. При цьому управління державним боргом передбачає ефективне використання коштів запозичення, пошук коштів для виплати боргу, нейтралізацію негативних наслідків державного боргу.

У багатьох країнах світу є визначена гранично допустима межа державного боргу, перевищення якої свідчить про небезпеку. В Бюджетному кодексі України величина державного боргу не повинна перевищувати межу 60% обсягу валового внутрішнього продукту. Протягом 2014-2017 років значення цього показника в державі перевищувало 70%. І лише у 2018 році даний показник становив 60,9% (табл. 1). Отже, за останні роки спостерігалось перевищення безпечного рівня державного боргу по відношенню до ВВП. Ризики для боргової стійкості держави породжувалися не лише високими відсотковими ставками на внутрішньому фінансовому ринку, а й високими ставками зовнішніх комерційних позик.

В Україні непрофесійна політика внутрішніх і зовнішніх державних позик дозволяла вирішувати короткострокові проблеми подолання дефіциту ліквідних коштів і поповнення міжнародних резервів НБУ, але покладала надмірний тягар на державний бюджет і платіжний баланс країни. Саме тому на даному етапі розвитку для України невідкладним

завданням є зменшення боргового навантаження та вдосконалення системи управління та обслуговування державного боргу.

Таблиця 1

Динаміка державного боргу України та його відношення до ВВП у 2014-2018 роках

Роки	Державний борг (млн. грн.)	Державний борг/ ВВП (%)
2015	1 572 180	79.4
2016	1 929 759	81.0
2017	2 141 674	71.8
2018	2 168 627	60.9

Примітка. Складено та розраховано за даними [2].

Нарощення державного боргу обумовлює необхідність пошуку альтернативних джерел для його погашення. Отримати такі ресурси можна шляхом реформування податкової системи, залучення нових інвестицій, раціоналізації видатків бюджету та поступової відмови від нових зовнішніх позик.

Для покращення боргової ситуації в Україні доцільно впровадити світовий досвід управління державним боргом. Так, Великобританія використовує нові позики лише для інвестування, і в результаті цього вона не лише з легкістю віддає позику та відсотки по ній, але й отримує прибуток.

Важливе значення має переважне використання внутрішніх позик, а не зовнішніх, з метою розвитку внутрішнього ринку позичкових капіталів. В такий спосіб уряд буде мати можливість захистити економіку від руйнівних наслідків переміщення міжнародних капіталів і постійних змін валютних курсів. При цьому доцільно також покращити політику приватизації державного майна шляхом спрямування частини доходів від приватизації державного майна на погашення боргових зобов'язань країни.

Література:

1. Круп'як І. Факторна оцінка зовнішньоборгових зобов'язань держави в умовах трансформації сучасних економічних процесів. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 17. URL: www.economyandsociety.in.ua (дата звернення 15.10.2019).

2. Сукупний державний борг та ВВП України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov>(дата звернення 10.08. 2019).
3. Підлісна О.А., Кибал Р.В. Державний борг України: причини виникнення, засоби регулювання та шляхи зменшення. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2015. № 16. С. 59-62. URL: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1302/13fivszz.pdf> (дата звернення 10.09. 2019).

Назаркевич Андрій Андрійович

студент 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ

Коваль Світлана Любомирівна

к. е. н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА ДОМОГОСПОДАРСТВ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Зростання ролі домогосподарств у фінансовій системі ринку зумовила підвищення інтересу науковців до вивчення теоретичних та практичних аспектів їх фінансової поведінки. Саме тому, фінансова поведінка домогосподарств стала предметом вивчення сучасної науки.

Поняття «фінансова поведінка» включає дві важливі категорії: «поведінка» та «фінанси», тому доцільно розглянути смислове наповнення двох складових.

Словник української мови трактує поведінку, як сукупність чиїх-небудь дій і вчинків; спосіб життя [1]. З позиції філософії поведінка проявляється у способі існування, усвідомленому волевиявленні, здатності до самоорганізації [2, с. 490]. Характеризуючи людську поведінку автори словника вказують на її залежність від цілей, мотивів, свідомих та неусвідомлених прагнень [2, с. 490].

Сучасні соціологи тлумачать поведінку як впорядковану та цілеспрямовану систему дій, стратегію життєдіяльності [3, с. 47].

На думку Т. Заславської, поведінка відображає усвідомлений характер діяльності [4, с. 49]. Проаналізувавши вищенаведені трактування, можна зробити висновок, що поведінка домогосподарств є організованою діяльністю, котра спрямована на досягнення мети [5, с. 49].